

Alekseyev gegn Rússlandi

Dómur frá 21. október 2010

Mál nr. 4916/07, 25924/08 og 14599/09

11. gr. Funda- og félagafrelsi

13. gr. Réttur til raunhæfs úrræðis til að leita réttar síns

14. gr. Bann við mismunun

Fjöldagöngur. Hætta á óeirðum. Réttindi samkynhneigðra.

1. Málsatvik

Kærandi, Nikolay Alekseyev, er fæddur árið 1977 og býr í Moskvu. Hann var einn af skipuleggjendum fjöldagangna árin 2006, 2007 og 2008 sem fóru fram þeim tilgangi að mótmæla mismunun gagnvart samkynhneigðum í Rússlandi og til að stuðla að umburðarlyndi og virðingu fyrir mannréttindum.

Skipuleggjendur sendu fyrirfram tilkynningar til skrifstofu borgarstjóra í Moskvu þar sem tilkynnt var um göngurnar. Þeir buðust til að hafa samráð við lögreglu yfirvöld til að tryggja að þátttakendur virtu öryggi og allsherjarreglu. Þrátt fyrir þetta var skipuleggjendum neitað um að hafa göngurnar. Borgarstjóri rökstuddi neitunina með vísan til verndar á allsherjarreglu, heilsu, siðferði, frelsi og réttindum annarra ásamt hættu á uppþotum. Borgarstjóri tók fram að borist hefðu erindi frá andstæðingum gangnanna, og að búast mætti við neikvæðum viðbrögðum, þar á meðal ofbeldi, gagnvart göngufólki, sem gæti leitt til allsherjaróeirða og fjöldauppþota.

Auk þess var haft eftir borgarstjóra og starfsmönnum hans í fjölmiðlum að skemmtiganga fyrir samkynhneigða yrði ekki leyfð undir neinum kringumstæðum, meðan viðkomandi borgarstjóri væri í embætti. Þá hvatti hann fjölmiðla til andstöðu og áróðursherferða gegn slíkum göngum.

Þar sem beiðni skipuleggjenda um göngur hafði verið hafnað greindu þeir borgarstjóra frá áformum sínum um að standa fyrir skammvinnum mótmælastöðum þá daga sem þeir höfðu upprunalega ætlað að hafa sumar göngurnar. Skipuleggjendum var synjað um að hafa slíkar mótmælastöður.

Kærandi bar málið við svo búið undir rússneska dómstóla sem höfnuðu kröfum hans.

2. Málsmeðferð fyrir Mannréttindadómstólnum

Kæran

Kærandi vísaði til 11., 13. og 14. gr. sáttmálans og kærði endurtekið bann gegn gleðigöngum og mótmælastöðum, ennfremur að hafa ekki haft raunhæft úrræði til að vefengja þau bönn og loks að bönnin fælu í sér mismunun á grundvelli kynhneigðar.

Niðurstaða

Um 11. gr.: Dómstóllinn tók fram að 11. gr. verndaði friðsamlegar mótmælagöngur sem gætu jafnvel truflað eða móðgað fólk sem deildi ekki sömu skoðunum og mótmælendur. Þau rök að hætta væri á að mótmælaganga ylli truflunum væru ekki nægileg til að réttlæta bann við henni. Ef allar mótmælagöngur, þar sem búast mætti við spennu, æsingi og orðahnippingum milli andstæðinga, væru bannaðar væru skertir möguleikar á að koma fram með andstæðar skoðanir á málaflokkum sem kynnu að móðga þorra fólks. Færi það gegn meginreglum Mannréttinasáttmálans.

Dómstóllinn taldi að yfirvöld í Moskvu hefðu ítrekað á þriggja ára tímabili ekki metið nægilega vel ógn við öryggi þátttakenda og allsherjarreglu. Jafnvel þótt andstæðingar þátttakenda í viðkomandi göngum hefðu getað farið út á götur til að mótmæla göngunum hefðu yfirvöld í Moskvu átt að gera ráðstafanir til þess að tryggja að báðir viðburðir færu fram löglega og friðsamlega, og leyft þannig báðum hópum að koma skoðunum sínum á framfæri án ofbeldis. Yfirvöld hefðu í reynd, með því að banna gleðigöngurnar, samþykkt og stutt hópá sem kröfðust þess, andstætt lögum og reglu, að friðsamlegar göngur yrðu hindraðar.

Dómstóllinn lagði áherslu á að væri rétturinn til að koma saman með friðsamlegum hætti háður samþykki meirihlutans gengi það gegn gildum Mannréttinasáttmálans. Tilgangur gleðigangnanna væri

að stuðla að virðingu fyrir mannréttindum og umburðarlyndi gagnvart minnihlutahópum. Þeim hefði ekki verið ætlað að innihalda ógn eða gagnrýna viðurkennt siðferði eða trúarlegar skoðanir annarra.

Taldi dómstóllinn að bönn þau sem lögð voru við gleðigöngum og mótmælastöðum samkynhneigðra gætu ekki talist nauðsynleg í lýðræðisþjóðfélagi. Með þeim var því brotið gegn 11. gr. sáttmálans.

Um 13. gr.: Dómstóllinn taldi að rússnesk lög skylduðu yfirvöld til að taka formlega afstöðu til þess hvort halda mætti viðkomandi göngur eða ekki fyrir þau tímamörk sem göngurnar voru ráðgerðar. Af þeirri ástæðu hefði ekki verið fyrir hendi raunhæft úrræði fyrir kæranda til að fá afstöðu yfirvalda hnekk og hefði því verið brotið gegn 13. gr. sáttmálans.

Um 14. gr.: Dómstóllinn taldi aðalástæðuna fyrir umræddu banni við gleðigöngum í Moskvu hafa verið vanþóknun yfirvalda á göngunum sem fjölluðu um réttindi samkynhneigðra. Leit dómstóllinn þar m.a. til afdráttarlausra ummæla borgarstjórans gegn göngunum. Taldi dómstóllinn ljóst að yfirvöld hefðu ekki réttlætt viðkomandi bönn á þann hátt að samrýmdist kröfum sáttmálans. Hefði kæranda því verið mismunað á grundvelli kynhneigðar hans og því brotið gegn 14. gr. sáttmálans.

Í samræmi við 41. gr. sáttmálans voru kæranda dæmdar 12.000 evrur í miskabætur og 17.510 í málskostnað.